

REGULAMIN MUSZTRY

1. WSTEP

Musztra jest jednym z elementów zbiorów harcerskich. Właściwie stosowana ma istotne znaczenie w harcerskim wychowaniu. Musztra usprawnia działania organizacyjne, stanowi oprawę uroczystości harcerskich. Zwiększa bezpieczeństwo i porządek, wprowadza dyscyplinę. Musztra harcerska oparta jest na wybranych elementach musztry wojskowej, są w niej także elementy typowe dla zajęć harcerskich. Układ tematyczny "Zasad" odbiega jednak od schematu "Regulaminu musztry wojskowej" i "Regulaminów musztry harcerskiej".

Wiąże się to ze sposobem nauczania musztry w podstawowej jednostce harcerskiej, jaką jest drużyna.

Kolejność prezentowanych zagadnień jest tak dobrana, aby mogła stanowić dla drużynowego swoisty program nauczania. Nie są zalecane zbyt długie zajęcia z musztry, natomiast konieczna jest systematyczność i dokładność w nauczaniu. Do nauki kolejnego elementu musztry należy przechodzić wówczas, kiedy poprzedni jest dobrze opanowany. Zaleca się nauczanie musztry zgodnie z zasadą: opis z wyjaśnieniem i pokaz z ćwiczeniem.

Niniejsze zasady opracowane zostały w celu ujednoczenia musztry w całej organizacji.

Przestrzeganie "Zasad musztry" obowiązuje harcerki, harcerzy, instruktorki i instruktorów Hufca. Wybrane zasady mogą być stosowane także przez gromady zuchowe, lecz tylko w trakcie uczestnictwa w uroczystościach harcerskich.

2. KOMENDA

Kierujący musztrą wydaje polecenia za pomocą komendy. Komenda podawana jest ustnie i należy ją wykonać natychmiast, a jeżeli dotyczy grupy, powinna być wykonana również jednocześnie i jednolicie.

Rozróżniamy komendy:

- proste - składające się z hasła np. "BACZNOSC",
- złożone - składające się z zapowiedzi i hasła np. "W prawo - ZWROT".

W celu rozpoczęcia zajęć z musztry lub przejmując dowodzenie musztrą należy pierwszą wydaną komendę poprzedzić zapowiedzią "Na moja komenda ....".

Komendę "WRÓC" podaje się w celu cofnięcia ostatniej komendy lub przerwania wykonywanej czynności.

OBJASNIENIA - KOMENDA

Komendę wydaje się w postawie zasadniczej, z miejsca, z którego jest najlepiej odbierana.

Zaleca się, aby prowadzący stawał przed frontem lub na prawym skrzydle szyku. Dowodząc należy z takiej odległości, aby móc objąć wszystkich wzrokiem.

Komendy składają się z zapowiedzi i hasła lub z samego hasła. Zapowiedź zwraca uwagę, uprzedza wykonawców, co nastąpi; hasło jest znakiem wykonania.

Na zapowiedź komendy przyjmuje się postawę zasadniczą, po hasle wykonuje polecenie. Zapowiedź podaje się wyraźnie, głośnie, przeciągając ostatnią zgłoskę.

Hasło (wydrukowane w regulaminie dużymi literami) podaje się po krótkiej przerwie, głośnie, wyraźnie, krótko i dobitnie.

Przykłady:

"W lewooo - ZWROT"

"Kolejnooo - ODLICZ"

"Na wproooost - MARSZ"

Rozpoczęcie zajęć z musztry lub przejęcie dowodzenia przez inną osobę wymaga podania zapowiedzi "Na moja komenda...".

Istotne jest również, aby siedzącej grupie harcerzy nie stawiać na "BACZNOSC", ale najpierw podać komendę.

W takim przypadku komendy mogłyby brzmieć następująco:

"Drużyna/kurs/ drużyny i druhowie - POWSTAN!" lub "Na moja komenda, drużyna - POWSTAN. W dwusereg - ZBIÓRKA".

Prowadzący musztrę musi mieć świadomość, że błędnie podane komendy budzą konsternację wśród harcerzy, obniżając równocześnie autorytet prowadzącego. Jedynym ratunkiem w takiej sytuacji jest podanie komendy "WRÓC".

Umożliwia ona cofnięcie błędnie podanej komendy, jak i przerwanie niewłaściwie wykonywanej czynności. Na komendę “WRÓC” harcerze przyjmują poprzednią postawę.

3. MUSZTRA INDYWIDUALNA

3.1. Postawa zasadnicza

Jest to pozycja przyjmowana przez harcerzy:

- na zapowiedź każdej komendy,
- na komendę “BACZNOSC”,
- w szyku, po wykonaniu komendy “ZBIÓRKA”,
- w czasie oddawania honorów w miejscu,
- w czasie składania meldunku i przy oficjalnym przedstawianiu się,
- podczas podawania komendy w miejscu.

3.2. Postawa swobodna

Wykonuje się ją na komendę “SPOCZNIJ” oraz samoczynnie w sytuacjach określonych w “Zasadach”, np. po odliczeniu.

OBJASNIENIA - POSTAWA ZASADNICZA

Postawa zasadnicza wyraża gotowość do przyjęcia, wykonania i podawania komendy.

W postawie zasadniczej harcerz stoi nieruchomo. Ciężar ciała spoczywa na obu stopach. Pięty złączone, stopy lekko rozwarte (mniej więcej na szerokość własnej stopy). Brzuch lekko wciągnięty, klatka piersiowa lekko wysunięta przez swobodne cofnięcie ramion do tyłu. Ramiona na równej wysokości, położone równoległe do linii frontu. Rece opuszczone swobodnie wzdłuż tułowia, dotykają uda nasadą dłoni oraz złączonymi i wyprostowanymi palcami. Głowa lekko podniesiona, wzrok skierowany na wprost, usta zamknięte.

Postawę zasadniczą harcerz przyjmuje:

- na zapowiedź każdej komendy, np. “W prawo - ...”, “Do dwóch - ...”, “W szeregu - ...”, “Do (hymnu)!”;
- na komendę “BACZNOSC”;

Stojąc w rozproszeniu harcerze wykonują zwrot w kierunku wydającego komendę (frontują).

Harcerze ustawieni w szyku nie frontują, przyjmują postawę zasadniczą bez względu na ustawienie prowadzącego.

- w szyku po wykonaniu komendy “ZBIÓRKA”;

Po podaniu przez prowadzącego komendy “W (szyk, miejsce, szeregu) - ZBIÓRKA” harcerze w szybkim tempie podążają na wskazane miejsce i ustawiają się w postawie zasadniczej. Szyk nie musi być sformowany dokładnie. Dopiero po podaniu komendy “SPOCZNIJ” harcerze powinni pokryć i wyrównać.

- w czasie oddawania honorów w miejscu;

Przed oddaniem honoru należy zaakcentować postawę zasadniczą i pozostać w niej do czasu wykonania pozdrowienia skautowego lub salutowania.

- w czasie składania meldunku i przy oficjalnym przedstawianiu się

Składanie meldunku i oficjalne przedstawianie się należy rozpocząć po dokładnym przyjęciu postawy zasadniczej oraz po zakończeniu oddawania honorów.

- podczas podawania komendy w miejscu;

Podający komendę ściągają na siebie uwagę, wszyscy go obserwują, w związku z powyższym należy przykładowo przyjąć postawę zasadniczą. W tej postawie pozostaje się do zakończenia wydawania komendy, z wyjątkiem możliwości poruszania się przy komendzie określającej wykonanie zbiórki, np.: “Za mną, w marszu, w kolumnie dwójkowej - ZBIÓRKA”.

OBJASNIENIA - POSTAWA SWOBODNA

Postawa swobodna jest formą częściowego odpoczynku harcerza.

Przyjmując postawę swobodną, wysuwa się energicznie lewą nogę do przodu, o połowę długości stopy. Ciężar spoczywa na prawej nodze. Rece opuszczone swobodnie.

W tej postawie harcerz może poprawiać umundurowanie, zmieniać położenie nóg.

Drużyny zwyczajowo mogą przejmować odmienną postawę swobodną, np. w lekkim rozkroku ze skrzyżowanymi rękami z tyłu tułowia. Dotyczy to tylko zbiórek w gronie drużyn i nie może mieć miejsca w czasie innych wystąpień.

3.3. Meldowanie

Meldowanie jest to zwięzłe sprawozdanie z przebiegu czynności lub celu przybycia: "Druhu... (funkcja lub stopień oraz nazwisko meldującego), melduje drużyny X (czynność lub cel), stan Y".

Przełożonemu podajemy swoją funkcję, a starszemu swój stopień.

OBJASNIENIA - MELDOWANIE

Meldowanie polega na złożeniu zwięzłego sprawozdania z przebiegu wykonywanej czynności danej jednostki harcerek, czynności własnej lub celu przybycia. Meldunek powinien być składany zgodnie z zasadą - minimum słów, maksimum treści.

Przykłady:

- "Druhu komendancie, drużynowy T.K. melduje 15 GDH podczas biegu harcerek";
- "Druhu harcmistrz, wdr. M.U. melduje swoje przybycie";
- "Druhu instruktorze, zastępowy K.G. melduje zastęp "Wilki" 94 WDH na apelu, stan 8".

Kiedy nie jest możliwe rozpoznanie funkcji (w pierwszej kolejności) bądź stopnia przyjmującego meldunek, zwracamy się "Druhu instruktorze, ...".

Meldunek można poprzedzić harcerek pozdrowieniem "Czuwaj".

Podczas meldowania przełożonemu, który zna meldującego, można złożyć meldunek bez podawania swojej funkcji, stopnia, nazwiska, np. "Czuwaj druhu drużynowy, melduje patrol 33 BDH gotowy do zajęć, stan 6".

3.4 Oddawanie honorów w miejscu

Bez nakrycia głowy - zwyczajowym pozdrowieniem skautowym.

W nakryciu głowy - salutowaniem.

Przy niesprawnej lub zajętej prawej ręce - skłonem głowy.

Honory oddajemy w postawie zasadniczej.

OBJASNIENIA - ODDAWANIE HONORÓW W MIEJSCU

Honory oddaje się w postawie zasadniczej

Bez nakrycia głowy harcerz zwraca głowę w kierunku przełożonego, jednocześnie wznosząc prawą rękę zgiętą w łokciu do wysokości barku. Dłoń ułożona przodem, z kciukiem położonym na paznokciu sercowego palca, z dwoma palcami środkowymi uniesionymi w górę.

W nakryciu głowy harcerz zwraca głowę w kierunku przełożonego, jednocześnie podnosząc najkrótszą drogą prawą rękę do daszki. Palec wskazujący i środkowy powinny być wyprostowane i złączone, pozostałe palce złączone i przycisnięte kciukiem.

Wystająca część palca środkowego przykładają się :

- do brzoju daszki rogatywki / kapelusza skautowego,
- do obrzeża beretu / furazerki, nad zewnętrznym kątem prawego oka.

Dłoń zwrócona ku przodowi, łokcie na prawo w skos.

Po oddaniu honoru harcerz opuszcza energicznie rękę w dół z jednoczesnym zwrotem głowy na wprost.

Jeżeli harcerz ma niesprawną prawą rękę, to w celu oddania honoru przyjmuje postawę zasadniczą, frontuje i wykonuje energiczny skłon głowy.

Harcerz / instruktor przyjmujący honory ma obowiązek na nie odpowiedzieć.

3.5. ZWROTY

Zwroty w miejscu wykonuje się z postawy zasadniczej na komendę "W lewo / prawo / tył - ZWROT". Zwrot w tył wykonuje się przez lewe ramię.

OBJASNIENIA - ZWROTY

Zwroty w miejscu wykonuje się na komendę "W prawo / lewo / tył - ZWROT". Na zapowiedź komendy harcerz przyjmuje postawę zasadniczą. Na hasło "ZWROT" wykonuje obrót na dwa tempa.

Przy zwrocie w lewo:

tempo pierwsze - obrót na obcasie lewego buta i na czubku prawego buta,
tempo drugie - najkrótsza droga dostawia energicznie nogę pozostawioną w tyle.

Przy zwrocie w prawo odwrotnie.

Zwrot w tył wykonuje się przez lewe ramię.

Szyk jest to ustalone regulaminem ustawienie harcerzy w celu wykonania wspólnych działań.

Rodzaje szyków:

- zbiórkowy - szereg, dwusereg, trójsereg itd.,
- marszowy - rzad, kolumna dwójkowa, kolumna trójkowa itd.

OBJASNIENIA - SZYK

Elementy szyku:

- front - kierunek ustawienia harcerzy
- skrzydło - prawe i lewe zakończenie szyku
- odstęp - oddalenie między harcerzami wzdłuż frontu
- odległość - oddalenie między harcerzami w głąb szyku
- czoło kolumny - przednia część kolumny
- koniec kolumny - tylna część kolumny
- kierunkowy - harcerz, do którego pozostali równają i dostosowują swój ruch. Przyjmuje się, że jest to harcerz na prawym skrzydle czoła kolumny. Drużynowy może wyznaczyć na kierunkowego harcerza zajmującego inną pozycję, np. na lewym skrzydle, przed szykiem. Do kierunkowego pozostali równają i dostosowują swój ruch.
- zamykający - harcerz maszerujący jako ostatni. Przyjmuje się, że jest to harcerz znajdujący się w ostatnim szeregu kolumny, na lewym skrzydle. Drużynowy może wyznaczyć innego zamykającego i polecić mu np. zajęcie pozycji tuż za szykiem.

5. MUSZTRA ZESPOŁOWA

5.1. Wykonywanie zbiórek

Zbiórki zarządza się w celu ustawienia harcerzy w szyku. Na komendę "Drużyna - BACZNOŚĆ" harcerze zwracają się frontem do wydającego komendę i przyjmują postawę zasadniczą.

Następnie prowadzący podaje komendę określającą szyk i miejsce zbiórki:

"W (szyk zbiórkowy) - ZBIÓRKA" - harcerze ustawiają się z lewej strony prowadzącego;

"W (szyk marszowy) - ZBIÓRKA" - harcerze ustawiają się za prowadzącym;

"Drużyna w (szyk), (frontem-czołem) do mnie - ZBIÓRKA" - harcerze ustawiają się 2-3 kroki przed prowadzącym;

"Drużyna (szyk zbiórkowy), (gdzie-miejsce), frontem do ..., prawe skrzydło na wysokości... - ZBIÓRKA";

"Drużyna (szyk marszowy), (gdzie - miejsce) w kierunku..., czoło na wysokości - ZBIÓRKA".

Na hasło "ZBIÓRKA" harcerze szybkim krokiem podążają na wskazane miejsce i ustawiają się w odpowiednim szyku w postawie zasadniczej.

Po podaniu komendy "SPOCZNIJ" harcerze powinni pokryć i wyrównać szyk.

W celu sformowania kolumny w marszu podajemy komendę: "Drużyna w (szyk marszowy) za mną w marszu - ZBIÓRKA" - harcerze dołączają z tyłu do prowadzącego.

5.2. Rozejście się

Komendę "Rozejście się" można podać w każdym szyku, w miejscu lub w marszu. Prowadzący może w zapowiedzi podać kierunek lub miejsce, gdzie harcerze po rozejściu powinni się udać.

5.3. Równanie i krycie

Równanie - ustawianie harcerzy w szeregu, w jednej linii, w odstępach kilku centymetrów. Krycie - ustawianie harcerzy w rzędzie, w jednej linii, w odległości ok. 1 metra. Harcerze stojący w szyku powinni wyrównać i pokryć samoczynnie po komendzie "SPOCZNIJ" lub na komendy "Równaj w prawo", "Pokryj, wyrównaj".

5.4. Odliczanie

W celu stwierdzenia stanu liczbowego grupy podajemy komendę "Kolejno - ODLICZ". Liczenie odbywa się od prawego skrzydła do lewego w szyku zbiórkowym i od czoła do ogona lewego rzędu szyku marszowego. Po podaniu ostatniej liczby, jeżeli szyk jest niepełny, to lewoskrzydłowy ostatniego szeregi powinien podać głośno - "niepełny".

W celu przygotowania grupy do zmiany szyku podajemy komendę "Do dwóch / trzech - ODLICZ".

5.5. Przesunięcie szyku

Aby przesunąć szyk do przodu, podajemy komendę:

"Drużyna, krok (liczba kroków), na wprost - MARSZ".

W celu przesunięcia szyku do tyłu podajemy komendę: "Drużyna, krok w tył - MARSZ".

Aby przesunąć szyk w bok lub kilka kroków w tył, należy przed podaniem ww. komendy zmienić front szyku.

OBJASNIENIA - WYKONYWANIE ZBIÓREK

Na komendę "Drużyna / zastęp - BACZNOŚĆ" wywołana grupa:

- przyjmuje postawę zasadniczą, jeżeli stoi w szyku,
- przyjmuje postawę zasadniczą i frontuje, jeżeli stoi w rozproszeniu.

Przykłady dalszych komend do ustawienia drużyny.

W szyku zbiórkowym:

- "W szeregu, frontem do mnie - ZBIÓRKA",
- "W dwuszeregu, na poprzednim miejscu - ZBIÓRKA",
- "W trójszeregu, na drodze, frontem do bramy, prawe skrzydło na wysokości słupa - ZBIÓRKA".

W szyku marszowym:

- "W rzedzie - ZBIÓRKA",
- "W kolumnie dwójkowej, czołem do mnie - ZBIÓRKA",
- "W kolumnie trójkowej, na drodze, w kierunku mostu, czoło na wysokości słupa - ZBIÓRKA".

Po podaniu komendy określającej wykonanie zbiórki, prowadzący może poruszać się w celu precyzyjnego określenia miejsca zbiórki.

Po podaniu zapowiedzi, np. "W szeregu, frontem do...", może:

- przenieść się na miejsce, gdzie ma stanąć drużyna,
- wskazać ręką miejsce zbiórki i dalej w postawie zasadniczej podaje hasło "ZBIÓRKA".

Przy podaniu zapowiedzi "Za drużym..." można wskazać drużym, za którym grupa ma maszerować i dalej w postawie zasadniczej podaje się hasło "MARSZ".

Hasło "ZBIÓRKA" należy podawać tak, aby harcerze szybko zareagowali na podaną komendę. Istotne jest szybkie przemieszczenie się harcerzy i ustawienie w postawie zasadniczej, natomiast precyzyjne ustawienie szyku po podaniu komendy "SPOCZNIJ".

Przykłady do sformowania szyku w marszu:

"W rzedzie, za mną, w marszu - ZBIÓRKA",

"W kolumnie dwójkowej za drużym komendantem w marszu - ZBIÓRKA".

Po podaniu komendy harcerze szybkim krokiem dołączają z tyłu do prowadzącego szyku.

OBJASNIENIA - ROZEJSCIE SIĘ

Na komendę "ROZEJSC SIĘ" harcerze opuszczają szyk w dowolnym kierunku.

Na komendę "W tył - ROZEJSC SIĘ" harcerze wykonują zwrot w tył, przez lewe ramię i rozpraszają się.

Prowadzący może podać precyzyjnie - kierunek lub miejsce, gdzie harcerze po rozejściu mają się udać, np.: "W kierunku lasu - ROZEJSC SIĘ", "Do namiotów - ROZEJSC SIĘ".

OBJASNIENIA - RÓWNANIE I KRYCIE

Równanie oznacza ustawienie harcerzy - każdy szereg w jednej linii do prawoskrzydłowego, z zachowaniem kilkucentymetrowych odstępów. Odstęp w sposób praktyczny mierzy się szerokością dłoni na wysokości łokcia.

Krycie oznacza ustawienie harcerzy - każdy rząd w jednej linii do czoła, z zachowaniem metrowych odległości. Odległość w sposób praktyczny mierzy się wyciągnięciem wyprostowanej ręki do pleców harcerza, którego kryjemy.

OBJASNIENIA - ODLICZANIE

Po podaniu komendy "... - ODLICZ" harcerze pierwszego szeregu szyku zbiórkowego zwracają głowy w prawo, z wyjątkiem prawoskrzydłowego. Prawoskrzydłowy zaczyna odliczanie zwracając głowę w lewo i podaje "Raz". Pozostali odliczający zwracają energicznie głowy z prawej na lewą stronę, podając kolejne liczby, po czym zwracają głowy na wprost i przyjmują postawę swobodną. Harcerze kolejnych szeregów zwracają uwagę na podaną przez ich poprzedników liczbę, która także ich dotyczy, i wraz z nimi przyjmują postawę swobodną.

Odliczanie w szyku marszowym odbywa się poprzez zwrot głowy w lewo i podanie liczby do tyłu, do kolejnego harcerza w rzedzie. Pozostałe elementy analogicznie jak w szyku zbiórkowym. Ostatni odliczający podaje głośno liczbę w kierunku wydającego komendę. Przy komendzie "Kolejno - ODLICZ", jeżeli szyk jest niepełny, lewoskrzydłowy / zamykający ostatniego szeregu, po odliczeniu, zwraca głowę w kierunku wydającego komendę i głośno melduje "Niepełny".

W celu dokonania odliczenia grupy nie jest konieczne wychodzenie przed szyk.

Dowodzacy może wykonać wyrok z jednoczesnym zwrotem w lewo, stojąc pod kątem prostym do szyku.

OBJASNIENIA - PRZESUNIECIE SZYKU

W celu przesunięcia szyku na odległość większą niż krok podajemy komendę:

- "Drużyna X kroków na wprost - MARSZ" lub
- "Drużyna na wprost - MARSZ", "STÓJ".

Aby przesunąć szyk w tył na odległość większą niż krok, należy podać komendy:

"W tył - ZWROT", "X kroków na wprost - MARSZ", "W tył - ZWROT" lub powtarzać kilkakrotnie komendę "Krok w tył - MARSZ". Krok w tył wykonuje się lewą nogą.

Aby przesunąć szyk w bok, podajemy komendy:

- "W prawo / lewo - ZWROT",
- "X kroków na wprost - MARSZ" lub "Na wprost - MARSZ", "STrJ",
- "W prawo / lewo - ZWROT".

5.6. Występowanie i wstępowanie

Harcerz wywołany z szyku w miejscu przyjmuje postawę zasadniczą i jeżeli prowadzący szuka go wzrokiem - odpowiada "Jestem".

Na komendy:

- "WYSTAP" - harcerz występuje 3 kroki przed szyk,
- "Do osoby / miejsce - WYSTAP" - harcerz podaje najkrótszą drogą do wskazanej osoby / miejsca. Przy występowaniu do osoby stajemy 2-3 kroki przed nią.

Każdorazowo po wystąpieniu harcerz przyjmuje postawę zasadniczą.

Na komendę "WSTAP" harcerz wykonuje zwrot w pożądanym kierunku, najkrótszą drogą wraca na swoje miejsce i przyjmuje postawę szyku.

OBJASNIENIA - WYSTĘPOWANIE I WSTĘPOWANIE

Przykładowe komendy do wystąpienia z szyku:

- "Druh Karczewski, do mnie - WYSTAP",
- "Wycytani, do linii zbiórek - WYSTAP".

Reguła trzech kroków na samo hasło "WYSTAP" nie obowiązuje w przypadkach, kiedy nie jest możliwe zachowanie tej odległości. Wówczas wystarczą dwa, a nawet jeden krok, w zależności od sytuacji. Harcerz wywołany z drugiego szeregu wykonuje mały krok lewą nogą i dotyka swego poprzednika, który wykonuje krok w skos, w prawo do przodu (w uzasadnionych sytuacjach w lewo do przodu). Wywołany wykonuje drugi, mały krok równając się z pierwszym szeregiem, i występuje. W tym czasie poprzednik wraca na swoje miejsce wykonując krok w skos, w lewo do tyłu.

Gdy wywołany wykonuje komendę "WSTAP", następują analogiczne czynności.

Komendy "WSTAP" i "WYSTAP" można podawać również grupie harcerzy.

Harcerze z pierwszego szeregu oraz z drugiego - nie stojący obok siebie - występują jednocześnie. Harcerze z drugiego szeregu - stojący obok siebie - występują kolejno, zaczynając od prawego. Na komendę "WSTAP" harcerze wracają na swoje miejsca jednocześnie lub w kolejności występowania z szyku. Przy wywołaniu harcerza z czoła lub z drugiego szeregu szyku marszowego następują czynności takie jak przy występowaniu z szyku zbiórkowego. Harcerz wywołany z trzeciego (lub dalszego) szeregu szyku zbiórkowego / marszowego na komendę "WYSTAP" przechodzi za plecami harcerzy swojego szeregu, na prawa stronę szyku. Następnie, maszerując wzdłuż skrzydła / kolumny, występuje przed front / czoło szyku. Harcerz może przejść na lewą stronę szyku na wskazanie prowadzącego lub jeżeli będzie to zdecydowanie krótsza droga do wystąpienia.

Wstępowanie w ww. przypadkach następuje analogicznie do występowania.

5.7. Zmiana szyku

W miejscu

- z szyku zbiórkowego w szyk marszowy i odwrotnie można przechodzić na komendę "W prawo / lewo - ZWROT",
- z szeregu w kolumnę dwójkową / trójkową - "Dwójki / trójki, w prawo - TWORZ",
- z dwuszeregu w kolumnę czwórkową - "Czwórki, w prawo - TWORZ",
- z kolumny dwójkowej / trójkowej w szereg - "Szereg, w lewo - TWORZ",
- z kolumny czwórkowej w dwuszereg - "Dwuszereg, w lewo - TWORZ";

W marszu

- z kolumny dwójkowej w rząd - "Rząd - TWORZ",
- z rzędu w kolumnę dwójkową - "Dwójki - TWORZ".

OBJASNIENIA - ZMIANA SZYKU

Dokonanie zmiany szyku zbiórkowego w szyk marszowy wymaga wcześniejszego podania komendy "Do dwóch / trzech - ODLICZ".

- przejście z szeregu / dwuszeregu w kolumnę dwójkową / czwórkową

Harcerze, na których podczas odliczania wypadła liczba jeden, wykonują w prawo zwrot.

Oznaczeni liczbą dwa wykonują lewą nogą wykrok w przód, w prawo w skos, z jednoczesnym zwrotem w prawo; energicznie dostawiając prawą nogę do lewej, stają na lewo od swych poprzedników.

- przejście z szeregu w kolumnę trójkową

Oznaczeni liczbą jeden - wykonują prawą nogą krok w tył, w lewo w skos, z jednoczesnym zwrotem w prawo.

Oznaczeni liczbą dwa - wykonują w prawo zwrot.

Oznaczeni liczbą trzy - wykonują lewą nogą krok w przód, w prawo w skos z jednoczesnym zwrotem w prawo.

- przejście z kolumny dwójkowej / czwórkowej w szereg / dwuszereg

Nieparzyste rzędy (albo oznaczeni liczbą jeden) wykonują wykrok prawą nogą w przód, w lewo w skos, z jednoczesnym zwrotem w lewo.

Parzyste rzędy (albo oznaczeni liczbą dwa) wykonują w lewo zwrot.

- przejście z kolumny trójkowej w szereg

Prawy rząd (albo oznaczeni liczbą jeden) wykonuje prawą nogą krok w przód, w prawo w skos, z jednoczesnym zwrotem w lewo

Środkowy rząd (albo oznaczeni liczbą dwa) wykonuje zwrot w lewo.

Lewy rząd (albo oznaczeni liczbą trzy) wykonuje wykrok lewą nogą w tył, w lewo w skos, z jednoczesnym zwrotem w lewo.

- przejście w marszu z kolumny dwójkowej w rząd

Harcerze z lewego rzędu przesuwać się za swych prawych sąsiadów, nie przerywając marszu i zachowując prawidłową odległość.

- przejście w marszu z rzędu w kolumnie dwójkowa

Harcerze tworzą kolumnę dwójkową od czoła na zasadzie przechodzenia w przód na lewo od swych poprzedników

5.8. Marsz i zatrzymanie

Marsz rozpoczyna się lewą nogą, wykonując pierwsze trzy kroki na wprost.

Komendy:

“Drużyna za ....., MARSZ”,

“Drużyna kierunek .... - MARSZ”,

Przykładowe kierunki:

- na wprost,

- w prawo / lewo,

- w tył na prawo / lewo,

- w prawo / lewo skos.

W celu przejścia do kroku równego / dowolnego podajemy komendę: “Równy / dowolny - KROK”, w celu wykonania marszu w miejscu “W miejscu - MARSZ”, w celu wykonania przejścia do biegu “Drużyna, biegiem - MARSZ”. W celu zatrzymania podajemy komendę: Drużyna - STOJ”, “Stawaj w lewo / prawo” lub “Czoło - STOJ”.

OBJASNIENIA - MARSZ I ZATRZYMANIE

Marsz

Marsz rozpoczyna się z postawy zasadniczej lewą nogą. Poprzedza go komenda, np.:

- “Zastęp za mną - MARSZ”,

- “Patrol, kierunek plac apelowy - MARSZ”,

- “Drużyna, kierunek w tył na lewo - MARSZ”.

Pierwsze trzy kroki (o ile to możliwe) wykonuje się na wprost, a następnie w nakazanym kierunku. Sposób rozpoczęcia marszu (powolny czy energiczny z przytupem) zależy od okoliczności (chłopcy czy dziewczęta, z plecakami czy bez itd.) i powinien być wyrażony przez odpowiednio zaakcentowaną komendę przez prowadzącego.

Kierunek marszu zmienia się na komendę: “Kierunek w .... prawo/ lewo skos” lub według wskazanego miejsca w terenie, np. “Kierunek most”.

Tempo marszu zmienia się na komendy: “Szybszy - krok”, “Wolniejszy - krok”.

Harcerze maszerują krokiem dowolnym, równym i defiladowym. Krok równy polega na tzw. maszerowaniu w nogę, czyli stawianiu przez grupę w tym samym czasie tej samej nogi. Można przy tym wspomóc osiągnięcie kroku równego przez akcentowanie gwizdkiem lub głosem (“Lewa”) stawianej lewej nogi.

Krok defiladowy stosujemy podczas uroczystości z ceremoniałem.

Marsz w miejscu polega na podnoszeniu i opuszczaniu na przemian prawej i lewej nogi, np. celem wyrównania tempa marszu podczas chwilowego zatrzymania. Komendę “W miejscu - MARSZ” można podać grupie zarówno rozpoczynającej marsz, jak i będącej w ruchu.

Zatrzymanie

Drużyna - STÓJ”. Po zapowiedzi harcerze zaczynają maszerować krokiem równym, a po hasle wykonują jeszcze jeden krok. Dalej przystawiają energicznie drugą nogę (do tej, na którą padło hasło), po czym przyjmują postawę zasadniczą.

Na komendę “Czoło - stój” maszerujący na czele (dowolnym krokiem) zatrzymują się. Następni harcerze dochodzą do poprzedników i zatrzymują się z zachowaniem regulaminowej odległości, przyjmując postawę swobodną.

Na komendę “Stawaj w lewo / prawo” czoło kolumny zatrzymuje się, wykonuje w lewo / prawo zwrot i przyjmuje postawę swobodną. Następni harcerze, podchodząc do poprzedników, wykonuje te same czynności z zachowaniem odpowiednich odstępów, odległości, równania i krycia.

6. APEL DRUZYNY/OBOZU

6.1. Meldowanie

“Drużyna, na moja komende BACZNOSC. Zastępami MELDOWAC”.

Zastępowi podchodzą do prowadzącego i stają w szeregu 2 - 3 kroki przed nim. Następuje jednoczesne oddanie honorów. Prowadzący podaje komendę “SPOCZNIJ” i kolejno odbiera meldunki. Po odebraniu ostatniego meldunku prowadzący i meldujący oddają jednocześnie honory. Następnie pada komenda “WSTAP”.

6.2. Rozkaz

Odczytanie rozkazu następuje wraz z komendami: “BACZNOSC”, odczytanie nagłówka, daty, rozkaz L... “SPOCZNIJ”, odczytanie treści, “BACZNOSC”, Czuwaj. podpisal ....., “SPOCZNIJ”.

6.3. Flaga, hymn

Do uroczystego podniesienia flagi prowadzący wyznacza pojedynczego harcerza lub poczet flagowy, podając komendy “Druh .../Poczet do podniesienia flagi - WYSTAP”.

“BACZNOSC- do hymnu Związku Harcerstwa Polskiego”; po hymnie: “BACZNOSC”. “SPOCZNIJ”. “Druh/Poczet - WSTAP”.

Zakończenie apelu

BACZNOSC- zastępami odmaszerować - SPOCZNIJ”.

BACZNOSC- (kierunek), rozejść się - SPOCZNIJ”.

OBJASNIENIA - APEL DRUZYNY/OBOZU

W celu ustawienia drużyny / obozu prowadzący podaje komendę “Na moja komende, drużyna / obóz w (szyk, miejsce) - ZBIÓRKA”.

Przykłady (szyk, miejsce):

- w dwuszeregu na placu apelowym,
- w szeregu, zastępami, na miejscu apelowym .

Na zbiórce drużyny / obozu można przyjmować swój obrzędowy szyk, odmienny od niniejszych zasad.

Jeżeli drużyna / obóz ma wcześniej ustalone miejsce i szyk apelowy, to prowadzący może podać komendę: “Drużyna / obóz do apelu - ZBIÓRKA”.

Przed rozpoczęciem apelu prowadzący może wydać komendę “Zastępom -przygotować zastępy do apelu”, co zobowiązuje zastępowych do dokonania poprawy umundurowania zastępu i odliczenia stanu osobowego. Po sformowaniu szyku przy sobie prowadzący może przyjąć różne warianty dalszego postępowania:

- zwraca głowę w lewą stronę - do podania komendy “SPOCZNIJ”,
- wykonuje wykrok w lewo skos - np. do podania komendy “Kolejno ODLICZ” lub “BACZNOSC” przed meldowaniem przelozonemu,
- występuje przed szyk i dalej prowadzi apel.

Celem przyjęcia meldunku prowadzący podaje komendy: “Drużyna BACZNOSC”, “Zastępami MELDOWAC”. Zastępowi natychmiast wychodzą z szyku i najkrótszą drogą podchodzą do prowadzącego. Ustawiają się 2-3 kroki przed prowadzącym, tak aby znalazł się on przed środkiem szyku. Po jednoczesnym oddaniu honorów prowadzący podaje komendę “SPOCZNIJ” i przechodzi na prawe skrzydło meldujących, poruszając się bokiem (maks. 2 kroki) lub stosując marsz i zwroty.

Ww. zasady mają zastosowanie, jeżeli meldunek składa min. trzy osoby.

Dobrym zwyczajem jest, aby w czasie składania meldunku przez zastępowego, zastęp samoczynnie przyjmował postawę zasadniczą.

Przy dwóch meldujących prowadzący nie stosuje powitania z meldującymi, nie podaje komendy “SPOCZNIJ”, ale od razu odbiera meldunki, a zastępy pozostają w postawie zasadniczej. Koncząc meldunek i kolejny meldujący oraz prowadzący oddają honory jednocześnie. Po odebraniu ostatniego meldunku prowadzący staje przed środkiem szyku i po jednoczesnym oddaniu honorów podaje komendę “WSTAP”. Meldujący najkrótszą drogą wracają do swoich zastępów. Podający podaje komendę “BACZNOSC” i składa meldunek najważniejszej osobie na placu. Po złożeniu meldunku może nastąpić okrzyk: “Druhny i Druhowie, CZUWAJ”, “Czuj, czuj - CZUWAJ” lub inny zwyczajowy danego środowiska.

Nie należy stosować meldowania 3-stopniowego.

Nie podajemy też komendy “ Na prawo / na lewo / raport / sztandar / itp. - PATRZ”.

Komende “BACZNOSC” podana na apelu należy rozumieć jako patrzenie w kierunku, gdzie dzieją się rzeczy ważne. Dalej następuje odczytanie rozkazu przez prowadzącego lub osobę wyznaczoną. Dobrym obyczajem jest, aby osoby wyczytane w rozkazie odpowiadały “Służba”; nie dotyczy to przypadku odczytania kary.

Kolejnym elementem uroczystego apelu drużyny / obozu jest podniesienie flagi / bandery wraz z odśpiewaniem hymnu. Do podniesienia flagi może być wyznaczona pojedyncza osoba (flagowy) lub poczet flagowy 3-osobowy. Poczet powinien zająć miejsce poza szykiem, najlepiej naprzeciwko masztu. Prowadzący podaje komendę “Druh / Poczet, do poniesienia flagi - WYSTAP”. Wyznaczone osoby najkrótszą drogą podążają w kierunku masztu, ustawiając się jeden krok przed masztem, a flagowy sprawdza czy wcześniej przygotowana flaga jest gotowa do natychmiastowego podniesienia. Prowadzący podaje komendę “BACZNOSC- do hymnu Związku Harcerstwa Polskiego” lub samo “BACZNOSC”, jeżeli poniesienie flagi ma nastąpić bez śpiewania hymnu. Flagowy wykonuje krok do przodu w kierunku masztu i podnosi flagę. W tym czasie ww. osoby oddają honory (salutują):

- asystujący przy podnoszeniu flagi,
- dowódcy grup stojących w szyku,
- nie pokryci instruktorzy stojący w szyku,
- instruktorzy nie stojący w szyku, po uprzednim zwróceniu się w kierunku masztu.

Osoby oddające honory nie śpiewają hymnu, a wszyscy zwracają głowy w kierunku masztu.

Czas podnoszenia flagi powinien być zsynchronizowany z czasem śpiewania hymnu. Jeżeli flagowy zakończy czynność w trakcie śpiewania, wykonuje krok w tył, przyjmuje postawę zasadniczą i salutuje.

Po zakończeniu hymnu pada komenda “BACZNOSC”, po której:

- oddający honory przestają salutować,
- instruktorzy nie stojący w szyku wracają do poprzedniej postawy,
- wszyscy przyjmują postawę zasadniczą, zwracając głowy na wprost.

Jeżeli dalsze czynności uroczystego apelu nie wymagają zachowania postawy zasadniczej, prowadzący podaje komendę “SPOCZNIJ”, po której flagowy / poczet wykonuje samoczynnie w tył zwrot. Na komendę “Druh / Poczet - WSTAP” wyznaczone osoby najkrótszą drogą podążają na poprzednie miejsce.

Wieczorne apele z reguły nie zawierają wszystkich ww. elementów uroczystego apelu, a komendę “ do podniesienia flagi” zastępuje komenda “do opuszczenia flagi”.

W drugiej części apelu następują przemowy, podczas których głos powinien być udzielany według ważności pełnionej funkcji. Prowadzący nie poprzedza każdej czynności komendą “BACZNOSC- SPOCZNIJ”.

Po zakończeniu apelu:

- na komendę “BACZNOSC- zastępami odmaszerować - SPOCZNIJ” osoby stojące w szyku przyjmują postawę swobodną i czekają na decyzje zastępowych, a osoby stojące poza szykiem udają się w dowolnym kierunku;
- na komendę “BACZNOSC- (kierunek) rozejść się - SPOCZNIJ” wszyscy wykonują zwrot w podanym kierunku, przyjmują postawę swobodną i rozchodzą się.